

Aluehallitus 25.11.2024 § 192

§ 192

Vastauksen antaminen valtuutettu Kajavan valtuustoaloitteeseen Geenitestien hyödyntäminen

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Puurunen Veli-Pekka

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää

1. antaa seuraavan vastauksen valtuustoaloitteeseen:

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Tausta

Valtuustoaloitteessa esitetään, että hyvinvointialueella selvitettäisiin, kuinka farmakogeneettisten testien hyödyt saataisiin mahdollisimman laajalti käyttöön ilman kustannusten kasvua.

Palvelualueen kanta aloitteessa esitettyihin seikkoihin Perinnöllisillä tekijöillä on vaikutusta useiden lääkkeiden tehoon ja turvallisuuteen, ja perimä saattaa selittää jopa 20–30 % poikkeavista lääkevasteista (1). Geenitietoa hyödynnetään lääkehoidon suunnittelussa aiempaa enemmän erityisesti erikoissairaanhoidossa, mutta perusterveydenhuollossa farmakogeneettisten tutkimusten käyttö on toistaiseksi vähäistä. Farmakogeneettiset tutkimukset ovat tavanomaisia laboratoriotutkimuksia kalliimpia. Vuonna 2023 päivitetyn kansallisen genomistrategian toimenpiteenä selvitetään geneettisen tiedon hyödyntämisen nykytila ja käytännön soveltamismahdollisuuksia perusterveydenhuollossa (2). Kansallinen selvitys voi tuoda uutta tietoa myös siitä, olisiko farmakogeneettisten tutkimusten aiempaa laajempi hyödyntäminen perusterveydenhuollossa kustannusvaikuttavaa.

Vuonna 2023 HUSLABissa tehtiin länsi-uusimaalaisille potilaille 873 farmakogeneettistä tutkimusta, joista 8 (0,9 %) perusterveydenhuollossa. Vuoden 2024 syyskuun loppuun mennessä tutkimuksia oli tehty jo 838, joista 11 (1,3 %) perusterveydenhuollossa. Tutkimusten käyttö perusterveydenhuollossa on vähäistä, mutta erikoissairaanhoidossa farmakogeneettisiä tutkimuksia käytetään eniten aivokeskuksessa ja operatiivisissa palveluissa. Näille toimialueille sijoittuvat muun muassa psykiatrian ja syöpätautien erikoisalajat, joilla farmakogeneettisillä tutkimuksilla on vakiintunut rooli lääkehoidon suunnittelussa.

Selkein joissain tilanteissa myös perusterveydenhuoltoa koskeva farmakogeneettisten tutkimusten käyttöaihe on masennuksen lääkehoidossa. Farmakogeneettisen tiedon hyödyntäminen lisää masennuksen lääkehoidon tuloksellisuutta (4). Masennuksen Käypä hoito -suositus suosittaa farmakogeneettisen tutkimuksen tekemistä, jos potilaalle

on tullut poikkeuksellisen voimakkaita haittavaikutuksia tai jos kaksi peräkkäistä asianmukaisesti toteutettua lääkehoitoyritystä ei ole johtanut selvään hoitovasteeseen (3). Farmakogeneettisestä ohjauksesta on eniten hyötyä oirekuvaltaan vaikea-asteisimmista masennuksissa. On kuitenkin syytä huomata, että suurella osalla potilaista farmakogeneettinen ohjaus ei muuta suositeltua lääkehoitoa (4).

Helsingin yliopistossa ja HUSissa tehdyn tuoreen tutkimuksen mukaan farmakogeneettisistä tutkimuksista hyötyisivät myös sydän- ja verisuonitautipotilaat sekä yli 75-vuotiaat potilaat. Geenitiedolla voi olla vaikutusta esimerkiksi tuoretta aikuistyyppin diabetesta, sepelvaltimotautia tai muuta ahtauttavaa valtimonkovettumistautia sairastavien potilaiden lääkehoidon tehoon ja turvallisuuteen. Farmakogeneettisten tutkimusten käytön laajentamisen vaikutuksia ja kustannusvaikuttavuutta on syytä jatkossa tutkia myös perusterveydenhuollossa.

Farmakogeneettisten tutkimusten hinta ja hyvinvointialueen taloudellinen tilanne huomioiden tutkimusten laajentaminen Käypä hoito -suositusten ulkopuolelle ei ole tällä hetkellä perusterveydenhuollossa ajankohtaista. Farmakogeneettisten tutkimusten kustannusvaikuttavuus erityisesti perusterveydenhuollossa on kuitenkin tärkeä tulevaisuuden tutkimusaihe. Mikäli laajemman farmakogeneettisen testaamisen kustannusvaikuttavuudesta saadaan vahvaa näyttöä, tutkimus- ja hoitokäytännöt tulevat luonnollisesti uudelleen arvioitavaksi myös perusterveydenhuollossa.

Viitteet:

1. Pennanen E, Laitinen K ja Ojala R. Farmakogeneettiset testit lääkehoidon tukena. Duodecim 2021;137(5):525–32.
2. Kansallinen genomistrategia. Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023. Saatavana verkossa: <https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/2013549/FIN-Genomistrategia-final-verkko.pdf>
3. Depressio. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2024. Saatavana verkossa: www.kaypahoito.fi
4. Isometsä E. Farmakogeneettisen tiedon käyttö masennuslääkehoidon suunnittelussa. Käypä hoito -suosituksen näytönastekatsaus. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2023. Saatavana verkossa: <https://www.kaypahoito.fi/nak09838>

ja

2. todeta valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Selostus

Valtuutettu Kajava on jättänyt aluevaltuuston kokouksessa 11.6.2024 § 42 aloitteen farmakogeneettisten testien hyödyntämisestä.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että hyvinvointialueella selvitetäisiin, kuinka farmakogeneettisten testien hyödyt saataisiin mahdollisimman laajalti käyttöön ilman kustannusten kasvua.

Hallintosäännön 26 §:n mukaan valtuutetuilla on oikeus tehdä aloitteita hyvinvointialueen toimintaan liittyvissä asioissa. Aloitteeseen, jolla ei ole talousarviovaikutuksia ja jonka on allekirjoittanut 1–14 valtuutettua, tulee aluehallituksen antaa kirjallinen vastaus aloitteen ensimmäiselle allekirjoittajalle puolen vuoden kuluessa sen jättämisestä. Vastaus toimitetaan muille valtuutetuille vastauksen antamisesta seuraavan aluevaltuuston kokouksen esityslistan yhteydessä.

Liitteet

- 1 Valtuutettu Kajavan valtuustoaloite Geenitestien hyödyntämiseksi / Ledamot Kajavas fullmäktigemotion: Möjligheten att dra nytta av gentester

Oheismateriaali

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria